

У багатьох продуктах пальмова олія - поза законом

Верховна Рада України ухвалила закон, яким запроваджуються жорсткі обмеження на використання пальмової олії, зокрема її гідрогенізованої форми. Заборона стосується дитячого харчування та молочних продуктів, а також обмежує використання кондитерських виробів. За порушення передбачено штрафи на сотні тисяч гривень. Цікаво, що законопроект внесено до Верховної Ради ще у 2021 році, але лиш тепер у нардепів дійшли руки.

На сайті Верховної Ради є пояснювальна записка до проекту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення якості харчових продуктів, що споживаються дітьми. Наводяться такі аргументи і факти.

Гонитва за прибутками

За висновками експертів Всесвітньої організації охорони здоров'я вживання пальмової олії призводить до ожиріння і розвитку хронічних захворювань в глобальному масштабі, а її виробництво завжди шкоди природі. Індустрію з виробництва і продажу пальмової олії автори безпосередньо порівнюють з виробництвом тютюнових та алкогольних виробів - як за рівнем шкоди для здоров'я та навколишнього середовища, так і за зусиллями рекламних агентств і лобістів, які намагаються приховати від споживачів правду в гонитві за прибутком.

Пальмову олію видобувають із плодів рослини *Elaeis guineensis*, відому як олійна пальма, та вона лідирує у виробництві напівфабрикатів і готових продуктів, міститься в твердих жирах рослинного походження, таких як маргарин і топлене масло "ГХІ", кондитерській продукції, і нерідко присутня в легких гото-

вих закусках, випічці, фритюрах і інших смажених виробах. Ця олія містить насичені жири, і саме вони формують стеаринову фракцію пальмової олії, що має більш тривалий термін зберігання.

Пальмово-олійне виробництво є найефективнішим у світі: якщо 1 га сої може дати 0,38 т олії, 1 га соняшнику - 0,48 т, 1 га ріпаку - 0,67 т, то пальмової можна добути 3,7 т/га. Щорічне світове виробництво пальмової олії становить близько 60 млн т. Найбільші виробники - Малайзія й Індонезія (33 млн і 19,8 млн т відповідно).

Від трансжирів - серцеві хвороби, рак, діабет, розлад імунної системи

Виробники пальмової олії витрачають чимало зусиль, щоб переконати споживачів в її нешкідливості - або навіть користі для здоров'я. Однак доповідь ВООЗ, підготовлена на основі 48 наукових досліджень, спростовує ці твердження. Зокрема, аналіз робіт, який провели експерти організації, продемонстрував переконливий зв'язок між збільшенням споживання пальмової олії в 23 країнах світу - і підвищенням рівнем смертності від ішемічної хвороби серця, який там зафіксували.

Для отримання твердих

пластичних жирів рідкі рослинні олії зазвичай піддаються додатковій фізичній та хімічній обробці - частковій гідрогенізації. Гідрогенізація - це насичення олії атомами водню протягом кількох годин при температурі двісті-триста градусів Цельсія, за допомогою нікелевих або платинових каталізаторів. Метою гідрогенізації є збереження олії від псування, та можливість згущення її для вироблення маргарину та заміників вершкового масла. Процес не контролює, коли саме атоми водню сполучуються з ненасиченими жирами рослинного походження, перетворюючи їх на надзвичайно шкідливі для організму трансформовані жири, які є чужорідними для організму людини. У них, завдяки присутності атомів водню, змінений спосіб сполучення ферментів та молекул. Саме тому трансжири мають доведений згубний вплив на здоров'я людей і не лише викликають ожиріння, але й серцеві хвороби, рак, діабет, розлад імунної системи. Наприклад, вони не да-

ють ферментній системі перетравлювати хімічні онкогени і ліки, які можуть спричинити рак.

Споживання трансжирів знижує рівень корисного холестерину високої щільності у крові і збільшує рівень холестерину низької щільності, який осідає на стінках артерій і веде до інфаркту.

ВООЗ оцінює, що щороку 500 000 людей в усьому світі гинуть через серцево-судинні хвороби, які розвинулись через надмірне споживання трансжирів. Найбільше споживають такі продукти люди бідних верств населення. Трансжири мають давати не більше 1% від енергії у щоденному раціоні.

Пальмова олія - навіть у дитячому харчуванні...

На сьогодні активно продається дитяче харчування, до складу якого входить пальмова олія. Дослідники виявили, що 25% всіх жирів грудного молока складає пальмітинова кислота. Джерелом якої є пальмова олія, що активно використовується в харчовій промисловості. Пальмітинова кислота із пальмової олії засвоюється набагато гірше, ніж пальмітинова кислота із грудного молока. Пальмітинова кислота пальмової олії зв'язується в кишечнику із кальцієм та утворює нерозчинні сполуки, тому діти, яких годують сумішами, що містять пальмову олію, не отримують достатньої кількості жирів і в них може виникнути дефіцит кальцію. Незважаючи на те, що дитячі суміші з пальмовою олією за складом наближені до грудного молока, їх вплив на дитячий організм є нео-

днозначним: вони можуть привести до зниження мінералізації кісток та порушення травлення.

Молочні продукти належать до таких, які фальсифікують найчастіше. Останнім часом кількість фальсифікату натурального вершкового масла і молочних консервів виросла, в основному, шляхом заміни молочного жиру рослинним (пальмовим, що зменшує собівартість продукції). Друге місце за частотою фальсифікації займають сири. За інформацією Антимонопольного комітету України, у солідко вершковому маслі в деяких випадках вміст немолочних та рослинних жирів сягає 90-100%. І такі продукти, окрім продажу у магазинах та на оптових ринках, постачалися через систему публічних закупівель у школи, дитсадки, інтернати, лікарні.

Світ відмовляється від цієї харчової отрути

Кілька країн з високим рівнем доходів практично повністю відмовилися від використання промислово вироблених трансжирів, ввівши законодавчі обмеження на їх утримання в розфасованих харчових продуктах.

Деякі уряди ввели загальнонаціональну заборону на використання частково гідрогенізованих масел - основної сировини при промисловому виробництві трансжирів.

У Данії, першій країні, яка ввела обов'язкові обмеження щодо промислово вироблених трансжирів, їх вміст у харчових продуктах різко скоротився, а смертність від серцево-судинних захворювань знизилася швидше, ніж в країнах ЄС. Десять років тому Нью-Йорк за прикладом Данії повністю відмовився від промислово вироблених трансжирів.

Майже 10 європейських країн законодавчо врегулювали вміст трансжирів.

Ольга КУШНЕРИК

Скерували до державної скарбниці понад 5 млрд гривень

У співпраці із суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності Тернопільська митниця продовжує адмініструвати значну частину митних платежів до Державного бюджету України, тим самим сприяючи посиленню обороноздатності нашої країни. Результатом взаємодії митниці та бізнесу у січні-серпні цього року стали понад 5 млрд 263 млн грн митних платежів, спрямованих до держбюджету.

Про це повідомив в.о. начальника Тернопільської митниці Юрій Мацібора. За його словами, цей показник надходжень на 1,5 млрд гривень більший аналогічного періоду минулого року.

У серпні до Державного бюджету України спрямовано 592 млн гривень. Зокре-

ма, забезпечено надходження понад 527 млн гривень податку на додану вартість, 47,5 млн грн мита, понад 17,3 млн грн акцизного податку, а також 2, 3 млн гривень склали інші надходження.

Щодня Тернопільська митниця перераховувала до держскарбниці країни майже 27 млн гривень митних платежів. Серед основних бюджетоформуючих товарів: насоси для рідин (сплачено майже 52 млн гривень), машини або механізми для збирання або обмолоту сільськогоспо-

дарських культур (сплачено майже 37, 4 млн грн), легкові автомобілі (сплачено 32,6 млн грн), полімери етилену у первинних формах (сплачено 25,3 млн грн), трактори (сплачено майже 22,8 млн грн).

Загальна сума додаткових надходжень до бюджету від контролю за правильністю визначення митної вартості товарів, контролю за правильністю визначення країни походження товарів та класифікаційної роботи складала понад 14,5 млн гривень.

Аферист змінив чоловікові сім-картку і викрав 128 тисяч гривень

За допомогою до правоохоронців звернувся 60-річний житель Тернопільського району. Він розповів, що довірився додзвонювачу, який відрекомендувався працівником банку, й погодився дистанційно замінити сім-картку. Чоловік продиктував коди, які надійшли в повідомленнях. Як наслідок - відбулися транзакції з банківських карток на невідомі рахунки. Відтак потерпілий втратив 128 тисяч гривень.

За фактом шахрайства слідчі поліції відкрили кримінальне провадження відповідно до ст. 190 Кримінального кодексу України. Тривають оперативно-розшукові заходи для розкриття злочину.

Працівники поліції нагадують: захистіть телефонний номер, який прив'язаний до банківського рахунку. Більшість громадян прив'язує

свій номер телефону до банківських карток та до сторінок у соцмережах, що дає можливість зловмисникам отримати доступ до банківського рахунку. Аби унеможливити шахраїв, дотримуйтеся наступних рекомендацій: за будь-яких умов нікому не повідомляйте SMS-коди мобільного оператора стосовно банківського рахунку. Відімкніть послугу - віддалену заміну SIM-картки або перейдіть на контрактне обслуговування у мобільного оператора. Тримайте в секреті логін та пароль до онлайн-кабінету мобільного оператора, sms-коди операторів; рик-код та серійний номер сім-картки, радять у відділі комунікації ГУ НП в області.

Якщо ви потерпіли від шахраїв, телефонуйте на спецлінію 102 або у Департамент кіберполіції Національної поліції України - 0 (800)50-51-70.

Двоє поплічників рф у Тернополі підпалили військово авто

Служба безпеки та Національна поліція нейтралізували злочинну групу, яка на "замовлення" рф підпалювала автомобілі Збройних сил України. Зловмисниками виявилися двоє місцевих жителів віком 54 та 56 років, які за вказівкою рашистів підпалили у дворі одного із багатоквартирних будинків Тернополя військовий фургон. Правоохоронці затримали обох співників по гарячих слідах. У паліїв вилучено мобільні телефони, на яких зберігався відеозапис протиправних дій, відзнятий ними ж як "відеозвіт" для замовника підпалу. Детальна фіксація на відео моменту займання автомобіля була однією з ключових умов виплати російським куратором обіцяної винагороди.

Під час допиту обоє співників зізналися та погодилися на співпрацю зі слідством. За словами затриманих, на одному із проросійських телеграм-каналів вони натрапили на оголошення про легкий "підрібок",

автор якого пропонував 2 500 доларів США за підпал військової автівки.

Після того, як вони погодилися на співпрацю, замовник надіслав їм на меседжер детальні інструкції щодо пошуку потенційної цілі та способу її підпалу. На підставі зібраних доказів слідчі СБУ повідомили зловмисникам про підозру за ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 114-1 (перешкодження законній діяльності ЗСУ та інших військових формувань в особливий період) Кримінального кодексу України. Також вирішується питання щодо обрання підозрюваним міри запобіжного заходу.

Наразі фігуранти кримінального провадження перебувають під вартою. Їм загрожує до 8 років тюрми.

Комплексні заходи проводили оперативники СБУ в Тернопільській області спільно із співробітниками Національної поліції за процесуального керівництва Тернопільської обласної прокуратури, повідомили у секторі взаємодії зі ЗМІ та громадськістю УСБУ в Тернопільській області.

На 77 000 гривень ошукав аферист місцеву жительку

Зі слів потерпілої, на торговельному майданчику вона знайшла оголошення про продаж дитячого мопеда. Ціна була приваблива, тому жінка вирішила написати продавцю, аби з'ясувати деталі про товар. Далі стандартна схема: перейшла за надісланим покликанням, ввела конфіденційні дані банківської картки й отримала сповіщення про списання усього залишку, а це - понад 77 000 гривень. Слідчі поліції здійснюють розслідування в рамках кримінального провадження відповідно до ст. 190 (шахрайство) Кримінального кодексу України. Проводяться розшукові заходи. Працівники поліції встановлюють особу зловмисника та застерігають громадян - не переходьте за підозрілими посиланнями й у жодному разі не вводьте дані своїх банківських карток.

Якщо ви постраждали від шахраїв, не зволікайте та телефонуйте на спецлінію "102". Для оперативного надання допомоги від працівників Департаменту кіберполіції Національної поліції України звертайтеся за номером 0 (800) 50-51-70.

Повідомлення про суттєві зміни в майновому стані

Хто та за яких умов має його подавати?

Обов'язок подання повідомлень про суттєві зміни в майновому стані поширюється не на всіх публічних службовців, а лише на окремі категорії з числа суб'єктів декларування, а саме:

1) Службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище відповідно до статті 51-3 Закону України "Про запобігання корупції". До них належать, зокрема, керівники органів державної влади, їхні заступники, керівники функціональних підрозділів, судді, прокурори, слідчі та дізнавачі, а також інші співробітники правоохоронних та контролюючих органів.

2) Декларантів, які обіймають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків, відповідно до переліку, затвердженого наказом НАЗК від 06.11.2023 №249/23.

Всі інші категорії публічних службовців не зобов'язані подавати такі повідомлення.

Коли виникає обов'язок подати ПСЗ?

У разі отримання доходу, придбання майна або здійснення видатку декларантом на суму, що перевищує 50 прожиткових мінімумів. У 2024 це - 151 400 грн. Обов'язок подати ПСЗ виникає лише за сукупності таких обставин: отримано дохід, придбано майно, здійснено видаток; дохід отримав/майно придбав/видаток здійснив саме суб'єкт декларування; розмір доходу/видатку перевищує 50 ПМ.

Подання ПСЗ в інших випадках (у тому числі щодо членів сім'ї) Законом не передбачене. Строк для подання ПСЗ - 10 календарних днів з моменту отримання доходу, придбання майна або здійснення видатку.

Важливими аспектами при визначенні суттєвої зміни є: саме разова операція (одержання доходу, купівля майна, здійснення видатку), а не сукупний дохід/витрати за певний період; розрахунок ведеться виходячи з нарахованої, а не отриманої суми - тобто дохід має включати податки, збори тощо; дохід має бути фактично отриманим, а не лише нарахованим.

Отже, якщо держслужбовець, який є суб'єктом подання ПСЗ, отримав винагороду, премію, здійснив покупку будинку, автомобіля, земельної ділянки чи іншого майна, або ж зробив разовий видаток (наприклад, оплатив

курс навчання, турпоїздку тощо) на суму понад 151 400 грн - це вважається суттєвою зміною його майнового стану.

Слід зазначити, що якщо при отриманні спадщини, подарунка, приватизації нерухомого майна грошова оцінка такого майна не проводилася і вартість його не відома, ПСЗ не подається. Таке майно зазначається в декларації за відповідний період.

Скільки ПСЗ необхідно подати у разі одночасного придбання майна та здійснення видатку?

Одне, якщо видаток здійснено в межах 10-денного строку з моменту набуття майна у власність. У разі придбання майна, вартість якого перевищує 50 ПМ, подається одне повідомлення, в якому зазначаються відомості у відповідних розділах щодо придбаного майна та здійсненого видатку.

Це правило діє у випадку, якщо при придбанні майна суб'єкт декларування здійснив відповідний одноразовий видаток у той самий день або в межах 10-денного строку з моменту набуття майна у власність. Якщо з будь-яких причин право власності на майно суб'єкт декларування набув в один день, а сплатив за нього пізніше ніж через 10 днів - подається 2 (або більше) ПСЗ.

Наприклад. Декларант придбав нерухомість 13.09.2024. У цей день був укладений договір купівлі-продажу, внесені відповідні зміни в Державний реєстр речових прав на нерухоме майно, суб'єкт декларування передав (перерахував) кошти продавцю. У такому випадку подається 1 ПСЗ. У розділі 3 "Об'єкти нерухомості" зазначається інформація про квартиру, у розділі 9 "Видатки" - інформація про суму сплачених коштів.

Як подати ПСЗ?

Для того, щоб подати ПСЗ необхідно: увійти до Реєстру декларацій за допомогою електронного підпису; обрати в особистому кабінеті "Нове повідомлення про суттєві зміни в майновому стані"; ознайомитись з інструкцією та заповнити форму, внести необхідні дані; підписати та подати документ.

Важливо: відомості про суттєві зміни в майновому стані обов'язково мають бути відображені декларантом у черговій щорічній декларації за відповідний звітний період.

Головне управління Пенсійного фонду України в Тернопільській області

Реклама у «Свободі». Тел. (068) 932-29-05

astramia.com.ua
Медичний центр
Лікування алкоголізму та куріння
Психіатрія, неврологія, рефлексотерапія
Народна та нетрадиційна медицина
(0352) 51-50-00
м.Тернопіль, вул. Малишка.2
Самолікування може бути шкідливим для вашого здоров'я

Свобода
плюс Тернопільщина

Головний редактор
Тарас Савчук

46008, м. Тернопіль, вул. Торговиця, 11,
ТОВ «Редакція газети «Свобода».
Р/р 16380805000000026000624332
в АТ «Райффайзен Банк Аваль»,
МФО 380805, код 21157527

Відповідальний секретар:

Віктор Уніят

Літературний редактор:

Наталія Гавришко

Журналісти: Галина Вандзеляк,

Зоряна Деркач, Ольга Кушнерик

Бухгалтерія: Галина П'ятківська

Рекламний відділ: Оксана Волошина

Журналісти: тел. 0 (352) 23-55-02

Реклама: тел. 0 (68) 932-29-05

Індекси видання: 61369, 40184.

Ідентифікатор

в Реєстрі суб'єктів

у сфері медіа:

R30-02865.

Рішення Нацради

України з питань

телебачення і

радіомовлення №571

від 29.02.2024 р.

Висловлювані авторами думки можуть не збігатися з позицією редакції. Редакція залишає за собою право редагувати і скорочувати тексти. Оригінали не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - лише на сторінках газети. Матеріали під рубрикою «Політична трибуна» надруковані на правах реклами. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.

E-mail редакції:

reklama-svoboda@ukr.net

svoboda-te@ukr.net

Сайт: svoboda.te.ua

Чергова - Галина Вандзеляк

Віддруковано:

ТОВ «Поділля-Тер», м. Тернопіль,

тел. (0352) 52-27-37, (067) 352-18-51.

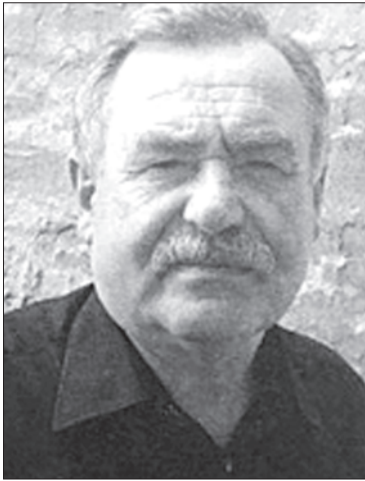
сайт www.a-print.com.ua.

Замовлення № 1030

Тижневий тираж 12200

Колектив КНП "Тернопільська комунальна міська лікарня №2" висловлює щире співчуття лікарю-лаборанту клініко-діагностичної лабораторії Ірині Анастоліївні Атаманюк з приводу загибелі сина.
Розділяємо гіркоту непоправної втрати.

Кришталеве Слово Василя Лила

Духовний світ мистця

Всі обдаровані люди йдуть у ногу з ефемерний часом, який диктує свої умови сьогоденню. Французький письменник Мартен дю Гар зауважував: "Без праці талант це - феєрверк: на мить засліплює, а потім нічого не залишається". Сила таланту - неймовірна працьовитість. Але для його розквіту потрібні ще й духовна міць, щедра душа та чисте серце. Усіма цими чеснотами наділений Василь Лило - член НСПУ (2016), уродженець села Вовче Турківського району, що на Львівщині. Його духовний світ формувалася серед розкішної карпатської природи, де бере початок норувистий і могутній Дністер. Цей мальовничий край став духовною криницею, з якої п'є сьогодення і питимуть нащадки джерельне кришталевосвітле Слово.

Саме пристрасна праця торувала йому шлях до власної вершини. Пан Василь багатогранна особистість - поет, дитячий письменник, гуморист. Багато віршів поета покладено на музику.

Василь Лило лавреат - і дипломант трьох міжнародних літературно-краснознавчих конкурсів імені Мirona Утриска, третього Всеукраїнського літературного конкурсу імені Леся Мартовича, міжнародної премії імені Григорія Сковороди та премії імені Пантелеймона Куліша.

Джерело любові, добра і людяності

Поетичний лан автора засіяний різножанровою тематикою, а це свідчить, що він має з чим іти до читача. Поет живе своїм і не спокушається на чуже. Довго виношує думку, відшліфовує її, як діамант, ніби освітлюють її шлях тим, хто буде насолоджуватись її нектаром. Адаже на вибоїстих дорогах

життя він не розтратив, а примножив свій талант. Це унікальна творча особистість, яка дарує чарівний і яскравий світ читачам.

Тримаю у руках книжку "А я люблю, лише тебе люблю!", присвячену дружині Галині. Червоне тло збірки одразу бере у полон, адже червоний колір символізує пристрасть, "життєву силу", мужність, гнів, війну, кров і вогонь. Варто зазначити, що ця поезія суто інтимна, народжена у грозіві воєнних буднів. Автор закликає читача до роздумів, даючи зрозуміти, що світ може вижити завдяки єдності та любові до ближнього, яка так потрібна у цей важкий для країни час.

Збірка поділена на цикли: "На двох нам сонце сходило з імлі", "І ніч на двох нам постелила крила", "Удвох, удвох ми пісню полюбили". Погодьтеся, які промовисті метафоричні назви! Це говорить про те, що поет у глибині душі романтик.

Не можу не наголосити, що поезія приваблює своєю унікальністю, а саме: силою-тонічною своєрідною подачею, якій притаманна традиційна будова і образність. Вірші відразу падають у душу, залишаючи віддзеркалення світлого авторського мовлення. Поетичне слово випромінює особливість письменницького таланту, в якому немає фантазування та зайвих прикрас, тому і магнітить читача лаконізмом, з якого б'є джерело любові, добра, людяності. Воно увиразнює світлотінню афористичні філософські осмислення глибини думки.

Віршовані тексти насичені барвами метафоричного калейдоскопу, в якому сяє римоване, ліричне і професійне слово з яскравими образами, порівняннями, що надають творам вишуканої огранки і самобутності, майстерно поєднуючись із контекстом збірки: "Війнув кохання вітерець", "Нічка зорями пряде", "Ми у купелі вогнистій", "На щем-гонах наша доля ткалась", "Цілунками ми нічку розтопили", "Червень вишнями нам годить", "Падолист на плесі робить кола", "Розсіяло сонце промінчики болю", "В запоях дум я випив Божий день", "Весна лиш дзвобик свій відкрила". А яке багатство у порівняннях: "Ти прекрасна, як богема", "Я взяв вас панно, мов намисто", "Понесу тебе, немов судьбу", "Я п'ю тебе, мов з келиха вино"!

Зачаровує кардіограма

словесної гри різноманітних сюжетів у книзі гумору та сатири "Грішна покута", що змушує серце читача битися в унісон з авторською подачею різних трафунків, які він кумедно висвітлює в реаліях сьогодення. Ось і невдоволення панотця при сповіді:

Ксьондз із злості аж підскачов:

- Як ся псякрев стало?

Чему ішла в інний костюл?

Свого ксьонзда мало?

Ну як тут не відзначити легкий стиль подачі, полонізи, якими так майстерно володіє пан Василь. Йому притаманне іронічне кепкування, влучна дотепність, якою гостро критикує і засуджує різні негативні суспільно-політичні явища та індивідуальні риси людини. Це прекрасний підхід автора, завдяки якому він викрешує яскравий емоційний спалах у голові читача, беручи його в полон, адже його герої пересічні українці.

Щедрий подарунок зробив поет і дітям шкільного віку. Для них книжечка "Під щасливим небом України". Яка патріотична назва! Звернімо увагу на багатство й різноманітність пізнавальної стезжини, якою так захоплено веде мистець маленького читача. Тут можна почерпнути з криниці знань відомості про любов до рідного краю, до мамі і тата, до бабусі і дідуся, про користь виконання фізичних вправ, а також дізнатися багато цікавого, адже світ дитинства такий казковий і таємничий.

І наостанку...

Василь Лило - інтелектуальна і творча особистість з тонкою душею, життєвий вектор якої спрямований на творення добра. Він вдивляється у навколишній світ, уміє помічати в його глибині вишуканість й людську святість. Його обдарованість вирізняється рівнем мислення, глибинністю естетичного змісту, яскравими гранями майстерності, унікальністю в невичерпній енергії філософської та величній думки, що приходить з літами, а реалістичне світобачення надає авторському письму оригінальності. Тож побажаймо йому творчих злетів, довголіття та негаснучої іскри енергії руху, щоб дарувати нащадкам духовне багатство та джерело пізнавальної мудрості.

Василина **ВОВЧАНСЬКА**,
членкиня НСЖУ та НСПУ

Професія, якої... немає

Коли б не проходив раніше повз центральний автовокзал, завжди помічав людей зі стопами купюр в руках. Коли вже опинявся зовсім близько від них, то чув мовлене характерним "конспіративним" гололом: "Шо міняєм? Долари, евро, рублі, злоті...". Зараз на місці, де вони проводили свої... не зовсім легальні обіруди, можна побачити банер, який застерігає від діяльності такого роду. Однак навряд чи перевелися самі "діячі" - навіть тепер, під час війни. Вочевидь, і вона нездатна радикальним чином вплинути на це "священнодійство".

Цієї професії не знайдеш у переліку найбільш затребуваних, що періодично публікується на різних сайтах. Немає її й серед тих, що пропонує біржа праці для безробітних. Дефіциту кадрів у ній теж ніби не спостерігається, як і їхньої плинності - здебільшого доводиться бачити одні й ті ж обличчя.

Вочевидь, завоювати право займатися нею нелегко і недешево, але коли вже пробиваєшся в це важкопроникне середовище, то затримаєшся в ньому надовго. Дуже надовго. Ця робота, ніби й відкрита, на виду й перед очима усіх цікавих і водночас - таємнича, огорнута мережею різноманітних добровільних і вимушених зв'язків і, як засвідчує кримінальна хроніка, зовсім не позбавлена професійних ризиків. Говорячи про останні, маю на увазі не вис-

тоювання годинами в будь-яку погоду на одному місці (сприятливе середовище для усіляких варикозів, остеохондрозів та інших "-озів". І не певну нервову напругу (від якої, подекуди, беруть початок більшість людських болячок) - ану, раптом якась обвала... Ніби все й "схвалено", але - спробуй вгадати, що може статися в цій важкопрогнозованій країні завтра, що збреше у голову високому начальству там, у Києві...

Є й суттєвіші загрози - коли отаких трудівників валютного ринку перестраивають в не дуже людних місцях хлопці міцної статури й переконливо та без особливих сентиментів пропонують виявити "соціальну солідарність" - поділитися заробленим тяжкою працею. Або ж - і зовсім звільнитися від цього тягаря. Нічого не вдієш - свої тіньові сторони є практично в кожній професії.

Ця, про яку йдеться, ніби не зафіксована в Кодексі законів про працю. Офіційно її ніби й не існує. Але люди, які щодня годинами вистояють на відомому всім місці, - не віртуальні гуманоїди і не привиди. Вони - з такої ж плоті, кісток і крові, як і інші, тобто цілком реальні й конкретні людські індивіди. І якщо вони так прив'язані до своєї роботи, це означає, що вона не зовсім погана з точки зору вигоди.

Вочевидь, не лише для них...

Ігор ДУДА

Бібліофест-ХІV

«З книгою до Перемоги»

Востанні дні вересня Тернопіль вирішив потішити містян, а також численних гостей обласного центру заходами, що славитимуть її величність Книгу.

Зокрема, 26-27 вересня вирішено провести традиційний фестиваль "Бібліофест", який щороку приурочують до Всеукраїнського дня бібліотек. Відкриття фестивалю відбулося о 12 годині на Театральному майдані обласного центру.

Цього року вперше приєднуються учасники культурно-мистецького проєкту "Книжкова толока" - відомі українські письменники та видавці, які привезуть до нашого міста свої найсвіжіші літературні здобутки.

Два дні діятиме наметове містечко, де є нагода придбати книжкові новинки від таких видавництв, як: "Піраміда", "Аверс", "Старий Лев", "Джурра" і "Богдан". Також можна взяти автограф у таких відомих авторів, як: Василь Габор, Анастасія Нікуліна, Микола Зубков, Ольга Вовк, Любов Відута, Марія Чумарна.

На фестивалі відбуватимуться і такі цікаві події, як візитівки бібліотек міста; виставка унікальних артбуків, створених бібліотекарями; майстер-класи для дітей з виготовлення листівок для воїнів, патріотичних браслетів, м'яких іграшок, ляльок-мотанок та екопідставок. Передбачено й літературні імпрези, зустрічі та презентації.

У ці вересневі дні у літературно-музичному просторі зі сцени, яку облаштували на Театральному майдані, лунатимуть вірші в авторському виконанні Івана Гентоша, Любові Пікаса, Оксани Весни, Ірини Білінської та інших іменитих гостей дійства.

Разом із тим, різноманітні заходи відбуватимуться у приміщеннях Українського дому, Центральної міської бібліотеки та бібліотеки-філії №2 для дітей "Літературне Тернопіль".

На заході також організовано збір коштів на потреби ЗСУ та акцію зі збору книг для військовослужбовців, які перебувають на лікуванні.

Галина **ВАНДЗЕЛЯ**

Посміхніться

Уточнення

Гумореска

Завітав кацап в Каїрі
у музей тамтешній.
Самовара враз угледів.
Здоровенну клешню
Простягнув, аби забрати
експонат додому.
Бо москальським хизуватись
не можна чужому.
Ще казав пихато дуже,
щоб усі почули,
Що ганебно викрадати
святині із тули.
Тупотів аж до нестями:
- Тут злодії трохи!
Й остовпів, як пролунало:
- Й в Хеопса епоху
Саме з ним в нас чаювали
і не знали, звісно,
Що колись десь
на болоті побудують місто!
Заспокойся, чоловіче!
Злочину не було!
Як з'явилась піраміда,
про тулу й не чули.
То московія вродила
хапунів чимало:
У Японії "тямуці"
матрешку украли.
І на radoцях "любили"
бражку прескажену
Й закусили "найріднішим"
олів'є з-над Сени...
Ігор ФАРИНА

Війна стояла
за дверима...

Війна стояла за дверима,
Як тінь страшна, холодна, сива,
І темрява її жива,
І дух її, мов чорнота.

Вона чекала на світанок,
Щоб вдарити, мов грім із хмар,
Відкривши двері, як капкан,
Розсіявши навкруг туман.

Стояли ми, зібравши силу,
Стиснувши кулаки свої,
Невпинно билися за волю,
За рідну землю, за своїх.

Війна стояла за дверима,
Як тінь похмура і важка,
Сховала небо десь під крилами,
І темрява була густа.

Вона чекала, як звір лютий,
Щоб розпочати свій танок,
Та ми стояли тут, мов Крути,
Тримали міцно кожен крок.

Відлуння кроків у п'ятмі
Звучало, наче грім важкий,
Та в серці нашому вогні
Палали світлом золотим.

У темряві, де страх гніздився,
Відлуння грому, крик біди,
Всі ми, як один, зійшлися
На захист рідної землі.

Війна стояла за дверима,
Але ми двері ті закрили,
Бо наша правда, наша сила
Нас від біди тієї захистила.

І навіть в темряві густій,
Ми світлом станем для країни,
Бо кожен день - це бій за мир,
За майбуття, за Україну.

Таміла ЛІТВИШКО

До 180-річчя від дня народження

Один із сузір'я шанувальників
історії та творців літератури

■ 29 вересня 1844 року народився священник, церковний і громадський діяч, драматург, публіцист, прозаїк, фольклорист Осип Барвінський.

Родина Барвінських - гордість Тернопілля. Вона у 19-20 століттях подарувала світові відомих церковнослужителів, громадсько-політичних і культурно-освітніх діячів. Сьогодні поведемо мову про ювіляра Осипа Барвінського (1802-1880), брата Володимира, Івана, Іполита, Олександра, сестер Анни, Іванни та Юлії Барвінських. Родинне дерево цього роду гідно продовжили онуки і правнуки Ольга, Богдан, Роман, Олександр, Василь.

Батько о. Григорій і мати Домініка подарували світові Осипа за часів Австрії у славному селі Шляхтинці, яке розкинулося на правому березі річки Гніздечна поблизу Тернополя. Майбутній письменник і священник початкову освіту здобув у рідному селі. Закінчив у 1866 р. німецьку Першу Тернопільську гімназію, Львівську греко-католицьку духовну семінарію (1871), прийнявши сан священника. Навчався в університеті у Львові. Разом із братами Володимиром і Олександром розробляв програму народовського руху. Отець Осип літературну творчість розглядав як засіб піднесення національної свідомості народу, а журналістсько-публіцистичну як надання допомоги порадами селянам для поліпшення їх добробуту... Служив свого часу на парафіях сіл Шляхтинці, Острів, Вижниця (Львівщина), Плісняни, Гарбузів та нинішніх Сироварах на Зборівщині (від 1878 до останніх днів життя - 08. 02. 1889).

Творчий сад
майстра пера

Письменник-духівник О. Барвінський почав займатися літературною працею у стінах духовної семінарії. Він залишив помітний слід у публіцистиці, переспівах із сербської, драматургії та історичній прозі. Як просвітянин рідного народу, публіцист почав друкуватися у журналі "Правда" під псевдонімами М. Нетяга та І. Григорович, а у видавництві "Просвіта" опублікував для селян книжечки з порадами ведення сільського господарства - "Наша душа в господарстві" (1880), "Рогата худоба" (1882), "Дрібна птиця" (1885). Цього року також побачив світ його твір на релігійну тему "Життя святого Євстахія". Виходець із Шляхтинців друкувався також у часописах "Діло", "Нива", "Вінок". У часописі "Діло" за 1882 рік наш крайнин надрукував некролог із сербських джерел про смерть члена Хорватської академії наук, перекладача Біблії, філолога Джуро Даничича під заголовком "Юрій Даничич". Уродженець Шляхтинців заціка-

вився сербохорватським народним епічним епосом, створивши українські переспіви "Косове поле" (1873) та "Сон цариці Мимиці" (1875). У часописі "Правда" під псевдонімом І. Григорович наш крайнин опублікував свої твори зі слов'янознавства, про культурний рух у південних слов'ян - "Дунав - Дунай в слов'янській поезії народній" (1877) та "Jugoslawenska Akademiya znanosti" (1888).

Та найбільшу популярність здобули драматичні твори О. Барвінського, а саме: трагедія в 5-ти діях "Павло Полуботок - наказний гетьман України" (Львів, 1887) та драма "Чернігівка" (1887) за повістю М. Костомарова. П. Полуботок був наказним гетьманом Лівобережної України в 1722-1724 роках. У драмі розгортається один із останніх моментів боротьби самостійної України з царським деспотизмом і централізмом, уособленими в образі Петра І.

Письменник-галичанин Барвінський, як і автор, за визначенням І. Франка, найкращої історичної повісті в українській літературі "Чорна рада" (1857) Пантелеймон Куліш, який 27-28 липня 1869 року приїжджав в село Шляхтинці до братів Барвінських, відчув також потребу краю у творах історичної тематики. Драматичні твори О. Барвінського були поставлені мандрівним Львівським театром товариства "Руська бесіда" у Перемишлі та Львові у 1887-1889 роках. Про них писала тодішня преса, про них заговорив народ. Літературознавець І. Франко 3 листопада 1888 року відзначив у "Кур'єрі Львівським", що "Полуботок..." належить, безперечно, до найбільш вдалих творів галицької драматичної літератури". Стаття Каменяря "Наш театр" про цей твір О. Барвінського опублікована в зібранні його творів - т. 28, К., 1980.

П'єсу "Павло Полуботок - наказний гетьман України" нашого земляка в 1917-1918 роках переробила для постановки на сценах театрів письменниця Л. Старицька-Чернигівська.

Незавершеними залишилися такі твори О. Барвінського на історичні теми: драма "Тиміш Хмельницький",

трилогія "Іван Виговський", а також історичні повісті "За правду і волю" та "Переяслав" (обидві - у рукописах).

Цікаво, що письменник О. Барвінський є серед сузір'я тернопільських письменників, які написали цікаві твори історичного плану - Б. Лепкий, О. Назарук, Ю. Опільський (Ю. Рудницький), Б. Харчук та ін.

Перу письменника також належить поема "Гаврилова рада" та оповідання "Сирітська доля", "Бабині гроші", "Сон чи наяву", "Сахно Черняк", "Правда в морі не втоне".

Як фольклорист О. Барвінський записав у Шляхтинцях народні козацькі та бурлацькі пісні. Вони побачили світ у 1905-1907 рр. у збірнику "Русько-народні галицькі мелодії" П. Бажанського (зберігається у ЛНБ).

Цікавими для вивчення громадського руху Галичини 19 століття є листи братів Осипа та Олександра Барвінських за 1869 рік, в яких висвітлено їх зацікавлення суспільно-політичним життям, роботою газет і журналів, взаємини з діячами політики, освіти, культури.

Письменнику О. Барвінському за часів радянської влади московити та їх дослідники-симпатики приклеїли ярлик "український буржуазно-націоналістичний письменник", а про події і героїв трагедії "Павло Полуботок..." писали, що вони "позначені впливом буржуазно-націоналістичної історіографії". У незалежній Україні літературознавцям було би престижно поглиблено вивчити творчість письменника, а видавцям - видати сучасну монографію та його твори.

Осип Барвінський
і рідний край

Свято шанують пам'ять про священника й письменника О. Барвінського його земляки. Вдячна громада та родина спорудили йому пам'ятник.

"Енциклопедія історії України" помістила у 1 томі статтю "Барвінський Осип Григорович". Є також відомості про драматичну творчість нашого земляка в "Історії українського театру" (Л., 2019) тощо.

У 1993 році, у 3 номері, журнал "Тернопіль" опублікував уривок 5-ї дії п'єси драматурга "Чернігівка" і його біографію. Поміщено статтю "Барвінський Осип Григорович" і в 1 томі "Тернопільського енциклопедичного словника" (2004). Є відомості про мистця у книзі І. Дуди "Літературна Тернопільщина" (1990), біографічному збірнику "Визначні постаті Тернопілля" (укладачі О. Бенч і В. Троян). Про нашого талановитого земляка в пресі також писали: Б. Мельничук, Я. Гулько, Л. Бойцун, П. Медведик, В. Ханас, І. Панчук, В. Уніят та інші тернопільські краєзнавці й журналісти.

Пам'ятаймо: хто писав правду про героїв України, служив народові вірою і правдою, той сам достойний у віках нашої пам'яті.

Іван БАНДУРКА